

KAMU PENCERESİNDEN ELEKTRİK ENERJİSİ SEKTÖRÜ REFORMU ve ÖZELLEŞTİRME STRATEJİ BELGESİ

Necati İPEK - EMO Ankara Şube YK Başkanı

1 8.03.2004 günü Enerji Bakanı tarafından açıklanan 17.03.2003 tarih, 2004/3 sayılı YPK kararına bakılırsa;

- Elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının etkin ve verimli bir şekilde işletilmesi (üretim ve dağıtım alanında görevli kamu kurumlarının "Özelleştirilmesi" denilmek isteniyor) suretiyle maliyetler düşecek(?)
- Elektrik enerjisi arzında güvenlik ve kalite sağlanacak(?)
- Dağıtımdaki teknik kayıplar OECD ülkeleri ortalamalarına indirilecek(?)
- Gerekli yenileme ve genişletme yatırımları kamuya herhangi bir yükümlülük getirmeden özel sektöre yapılabilecek(?)
- Elektrik enerjisi üretim ve ticaretinde oluşacak rekabet yoluyla ve hizmet kalitesinin düzenlenmesiyle sağlanan faydalar tüketicilere yansıtılacak(???)...

GEÇİNİZ;

Bu strateji belgesinde enerji sektöründe yapısal reformlar yer almakta sadece özelleştirme odaklı prosedürler ele alınmaktadır.

1. Bu strateji belgesi bütün olarak enerji politikaları yerine sadece elektrik sektörünü ele almaktadır,
2. Bu strateji belgesinde enerji tasarrufu, verimliliğin artırılması, talep tarafı yönetimi gibi sürdürülebilirlik kavramının temel unsurları yer almamakta, sadece arz kaynaklarının genişletilmesi ve arz miktarının artırılması hedeflenmektedir,
3. Sürdürülebilirlik kavramının diğer önemli unsuru olan enerji fiyatlarının düşürülmesi hedefi yer almamakta, sadece ulusal tarife uygulaması yoluyla fiyatların belirli bir seviyede korunabileceği anlaşılmaktadır,
4. Bu strateji belgesinde her ne kadar rekabetçi piyasa ya-

psı öngörüldüğü belirtilmekte ise de halen mevcut olan uzun dönemli ve kamu tarafından satın alma garantisi verilmiş özel şirket üretim tesislerinin (YİD, Yİ ve İHD) serbest piyasa koşullarına uygun hale getirilmesi konusunda bir hüküm bulunmamaktadır.

Dağıtım Alanındaki “Strateji”ye Bakış

Dağıtım tesislerinin özelleştirilmesi için oluşturulan takvim çok dar ve halen kamunun elinde olan, hakim dağıtım kuruluşu TEDAŞ'ın bu konularda hiçbir hazırlığı yok, TEDAŞ uzun süredir tam olarak işlevlerini yerine getiremiyor.

Bu eksiklikler gerek fiziki altyapı ve gerekse mevcut yasal düzenlemelere uyum açısından oldukça açıktır. Şöyle ki;

- Elektrik dağıtım sisteminde (36 kV gerilim seviyesinin altı) sistem kayıp miktarı tam olarak bilinmemektedir,
- Dağıtım sistem kayıplarının tespit edilip önlenmesi için gereken alt yapı kurulmamıştır. İyileştirme, insan gücü geliştirme, bilgilerin sağlıklı tutulması sağlanmamıştır. Sistemden bilgi toplama, sistemin belli merkezlerden ve uzaktan denetimi, gözlemi ve yönetimiyle ilgili sistemler (SCADA vb. gibi) oluşturulmamıştır,
- 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, ileriye yönelik talep tahminlerinin dağıtım şirketleri tarafından yapılmasını öngörmesine ve bu uygulamanın ilgili mevzuatta 2004 yılı başından itibaren geçilmesi öngörülmesine karşın bu konuda TEDAŞ'ın herhangi bir hazırlığı bulunmamaktadır,
- Strateji belgesinde, Dağıtım bölgeleri “Yük Profilleri”nin (Tüketim Karakteristikleri) 31 Ekim 2004 tarihine kadar çıkartılacağı

belirtilmesine karşın TEDAŞ'ın bölgesel bazda, herhangi bir “yük profilleri” çalışması bulunmamaktadır

- Dağıtım bölgelerinin devir edilmesinden sonra hizmet kalitesinin artırılması, kayıp-kaçak azaltma programları, yatırımlara ilişkin ayrıntılar ve tarifelerin gözden geçirilmesinde uygulanacak yöntem konularında belirsizlikler vardır.
- Dağıtım bölgelerinin nasıl bir yöntem ile özelleştirileceği konusunda da belirsizlikler mevcut. Daha önceden olduğu gibi işletme hakkı Devri (İHD) yöntemi mi? Mülkiyet satışı mı? olduğu konusunda bir açıklık bulunmamaktadır ve İHD uygulaması daha önce yapılan girişimlerde başarısız olmuştur. Mülkiyet devri yöntemi ise Ülke koşul ve yararlarının ne kadar göz önünde bulundurulduğu tartışılır bir konudur?

Üretim Alanındaki “Strateji”ye Bakış

- Üretim tesislerinin gruplandırılmasında esas alınacak kriterler açık değil,
- Halen mevcut olan, Yİ, YİD, Otoprodüktör ve İHD kapsamında üretim tesislerinin serbest piyasa koşullarına uygun hale getirilmesi konusunda bir çözüm bulunmamış ve bu konuda herhangi bir hedef belirlenmemişken kamu kuruluşu olan EÜAŞ bünyesindeki santrallerin özel şirketlere devredilmesinin biz tüketiciler, piyasa ve ülke açısından ne yararı olduğu sorgulanmalıdır,

Öte yandan hemen sormak gerekiyor, hal böyle ise elektrik enerjisi “İletim” yatırım ve hizmetleri neden kamunun elinden alınmıyor ve özelleştirilmiyor? Yukarıda belirtilen ve her biri açıldığında büyük bir hikaye kitabı oluşturabilecek “iddialar”ın içinde “İletim yatırımları/faaliyetleri/hizmetleri” neden yer almıyor? İletimde bu strateji olsa, maliyetler daha da düşmez mi? Arz güvenliği kalitesi bir o kadar daha artmaz mı? Kayıplar OECD ülkelerinin ortalamasının altına bile düşmez mi? İletim yenileme, genişletme yatırımları kamuya herhangi bir yükümlülük getirmeden özel sektöre güzel güzel yapılmaz mı? İletimde oluşacak rekabet yoluyla ve hizmet kalitesinin düzenlenmesiyle sağlanan faydalar tüketicilere güzelce yansıtılamaz mı?!!! Evet bütün bunlar bu mantığa göre mümkün, ancak tek ve temel bir sorun yüzünden bu alanın devletin/kamunun elinde kalması isteniyor!!! Çünkü bu alan “kârlı” değil. İletim çok devasa ve bir o kadar da meşakkatli bir alan ve sermayenin kârına kâr katacak bir kategorisi yok. Angaryası, hamallığı, derdi, sorunu var ve çözümler zor ve de pahalı. Bu işleri Devlet yapmalı!!! Böyle bir alanı özel sektöre nasıl veririz? **Yazık değil mi özel ve güzel sektöre???**